

8. Ker so informacije o stanju okolja na določenem področju pomemben člen v skrbi za kvaliteto okolja, je posvet nakazal potrebo, da občinske raziskovalne skupnosti prevzamejo skrb za oblikovanje ustreznega informacijskega sistema na svojem območju.

9. Da se zagotovi realizacija enega od temeljnih prednostnih ciljev RSS, to je varovanje in zaščita okolja, je nujno, da pri RSS deluje odbor za koordinacijo raziskav varstva okolja, ki mora sodelovati pri koordiniranju programov raziskav varstva okolja RSS, posebnih raziskovalnih skupnosti, občinskih raziskovalnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti.

Dušan Plut

Turistična geografija v Jugoslaviji. (Razmišljanja ob jugoslovanskem simpoziju o turistični in prometni geografiji).

Geografsko društvo Hrvatske je v Opatiji organiziralo sredi maja 1981 posvetovanje, na katerem naj bi preverili vlogo, pomen in perspektive dveh specializiranih smeri geografije: turistične in prometne. Dopoldneva sta bila posvečena eni temi, popoldnevi pa so bili v glavnem turističnogeografski. Simpozija se je udeležilo okrog petdeset geografov, gostov in študentov, petindvajset referatov pa je predstavilo različne aspekte teh geografskih smeri proučevanja. Ena tretjina referatov je obdelovala prometno geografijo, dve tretjini pa turistično geografijo. Iz SR Slovenije sta na simpoziju aktivno sodelovala M. Pak in A. Gosar.

Splošna ocena avtorja tega članka je, da je v teh zaostrenih gospodarskih razmerah pohvalno, da je organizacija simpozija sploh stekla in da se ga je udeležilo toliko referentov. Posebna pohvala naj velja tudi uspelima ekskurzijama h gradbišču predora pod Učko in na otok Krk. Ocenjevati vrednost simpozija po vsebinski plati pa je težavnejše.

Kritični bi morali biti do povezave teh dveh tem, saj se v veliki večini primerov nista dopolnjevali in sta izhajali iz povsem različnih teoretično-metodoloških principov. Medtem ko je prometno-geografski del stekel brez splošnega (in korelacijskega) referata (tudi zaradi odsotnosti kolegov s Kosova), je prvo dopoldne, ki je bilo sicer namenjeno teoretičnim razmišljanjem o turistični geografiji, imelo namen prikazati stanje te usmeritve, a je nazadnje zvodeno v ekonomsko-turističnem vrednotenju Jugoslavije in v povsem nedodelani in neumestni razpravi o rekreaciji. Žal se je izkazalo, da se institucije in njih sodelavci, ki se proglašajo za nosilce turistične geografije v Jugoslaviji, usmerjajo v povsem ekonomsko-geografska vrednotenja, »geografi-samouki« zapadajo v klasično deskriptivno turistično geografijo s poudarkom na naravnih danostih (determinizem), mlajši znanstveniki, ki jim je turistična geografija ponekod kruh, a nekje hoby, pa se izgubljajo v parcialnih, specifičnih temah in kritizerstvu. K tej splošni oceni je potrebno dodati, da v okviru turistične geografije ni dovolj močne osebnosti in institucije, ki bi dajala ton teoretičnemu razmišljanju in usmerjalo raziskave, ki bi vodile k nekemu enotnemu cilju. Tak cilj si bomo morali čimprej zastaviti, da bi lahko uspešno pomagali drugim znanstvenim in praktičnim vedam, posebno regionalnemu prostorskemu planiranju, oziroma, da bi lahko teoretično in metodološko enakovredno nastopali na mednarodnih posvetovanjih.

Izkazalo se je, da je predvsem nepoznavanje nemške literature privedlo do nekaterih deviacij v stališčih naše turistične geografije (tematika »rekreacija«) do tuje. Medtem ko, četudi v omiljeni obliki, smatrajo Jugoslovani (Stanković — Marić) rekreacijo kot obliko športno-zdravstvene regeneracije telesa, ki naj bi bilo usposobljeno za ponovne delovne napore, jo drugod vrednotijo (vsaj kolikor je avtorju članka literatura poznana) širše, s poudarkom na splošnem psiho-fizičnem počutju in z obravnavanjem različnih spektrov rabe prostora v te namene. Delo naj ne bi bilo primarna človekova potreba, saj je povsod težnja po tem, da se časovni cbsseg te življenjske funkcije skrajša, ampak naj bi enakovredno nastopilo ob boku ljubiteljski in rekreativni dejavnosti v prostem času. Spekter dejavnosti turizma in rekreacije, ki se prepletata v prostoru, bi bilo najbrž umestneje poimenovati v geografijo prostega časa, pri čemer bi težavnost opredelitve omenjenih posameznih dejavnosti odpadla.

Simpozij je postregel tudi z nekaterimi pozitivnimi novostmi. Tako je »urbani geograf« M. Vresk posredoval enega boljših referatov o mestu kot iniciatorju, Z. Pepeonik pa je postregel z zelo uporabnimi kartami o koncentraciji različnih narodnosti turistov ob hrvaški jadranski obali. Turističnemu gospodarstvu, gospodarskim zbornicam in drugim institucijam bi lahko bilo to vodilo za različne akcije (propaganda, prodaja, ponudba).

Na ostro odklonilno (morda samoobrombno) stališče je naletel referat ekonomista I. Jelena, ki je kritično osvetlil nekatere teme, ki jih obravnava turistična geografija. Ob analiziranju angleškega (najbrž Cosgrova) in domačega učbenika Turistične geografije je našteval celo vrsto misli o »mejah geografskega proučevanja tega fenomena«. Sklicujoč se na razprave izpred dvajsetih let (Ilešič, Djurić) se sprašuje »na kako oddaljen tenak led se je geografija po tem obdobju podala«. Čeprav je njegova kritika in razmišljanje zanimivo (geografija turizma ali turistična geografija), pozablja, da je geografija vedno bolj funkcionalna in da je interdisciplinarno delo v znanosti vedno bolj v ospredju. V znanosti je vedno več »sivih con«. Ni rečeno, da geografsko delo, ki vključuje obravnavo tematike s sorodnega področja, izgublja na prodornosti in kvaliteti.

Slovenska referata sta bila posvečena prometu pešcev v mestih in deformaciji v izrabi prostora (»črne gradnje počitniških hišic«), ki jo povzroča težnja po rekreaciji in pritisk na naravno in družbenogeografsko najbolj atraktivne lege (območja) v gorskem svetu Jugoslavije.

Anton Gosar